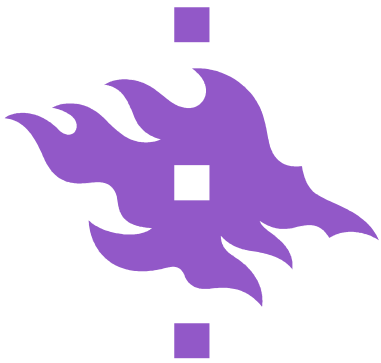

Feminististä bioetiikkaa etsimässä

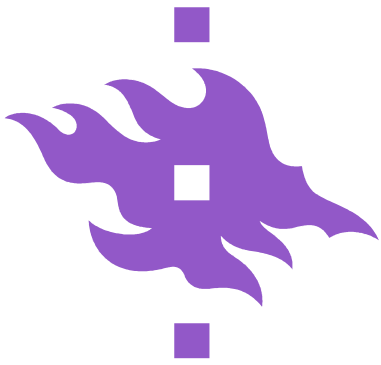
TT Eeva Nyrövaara

21.11.2011

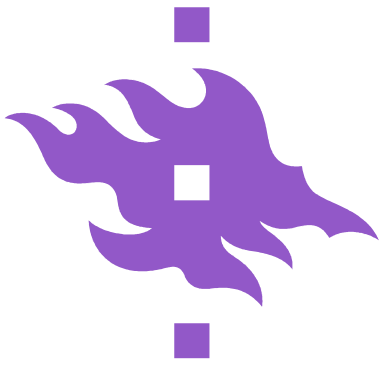
Mitä on bioetiikka?

- Bioetiikalla tarkoitetaan eläviin organismeihin kohdistuvien toimenpiteiden moraalisen luonteen selvittämistä
- Syntyi 1960-1970-luvuilla Pohjois-Amerikassa
- Taustatieteet:
 - Filosofia ja etiikka
 - Teologia
 - Oikeustiede
- Metodit: käsite- ja argumentaatioanalyysi

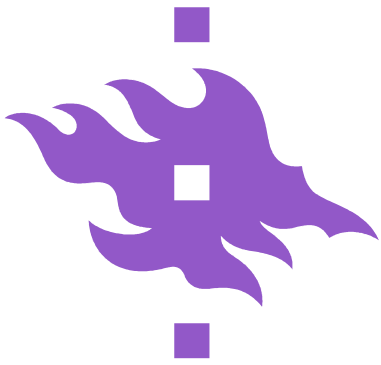
Mikä on bioetiikan tehtävä?

- Tarkastella eettisten väittämien perusteita ja perusteiden hyväksyttävyyttä
- Selventää käsitteitä
 - Esim. 'luonnollisuus', 'autonomia'
 - Etsiä rajoja bioteknologian soveltamiselle
 - Normatiivinen lähestymistapa – perusta soveltavalle bioetiikalle
 - Esim. reproduktiivinen kloonauus

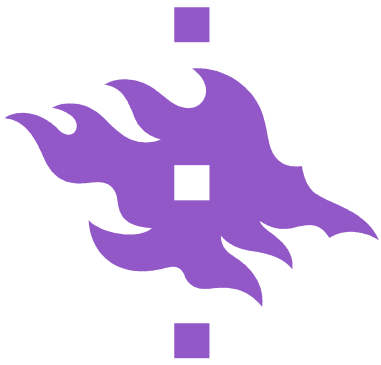
Mitä on feministinen bioetiikka?

- Syntyi 1990-luvun alussa
- Perustuu ydinfeminismiin
- Keskeinen elementti: valtavirtabioetiikan kritiikki

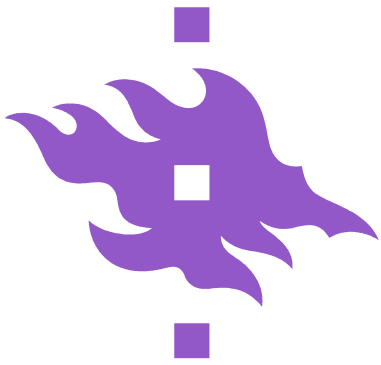
Ydinfeminismi (core feminism)

- Valtarakenteiden analyysi
- Alistavien teorioiden, käsitteiden ja käytäntöjen paljastaminen, analysoiminen ja purkaminen
- Sukupuolisen kokemuksen merkityksen korostaminen eettisessä analyysissä
- Pyrkii muutokseen (transformaatio)

Valtavirtabioetiikan kritiikki

- **Teoreettinen taso:** Miten bioeettistä tietoa tuotetaan? Heijastavatko bioeettiset teoriat epätasa-arvoa? Miten? Miten niitä voidaan muuttaa?
- **Käsitteellinen taso:** Millaisia (epätasa-arvoisia) oletuksia sisältyy näennäisesti neutraaleihin käsitteisiin (esim. autonomia)?
- **Käytännöllinen taso:** Miten bioteknologioihin liittyviä ongelmia voidaan käsitellä feministisestä näkökulmasta?

Feministisen bioetiikan peruskäsitteet

Kontekstuaalisuus

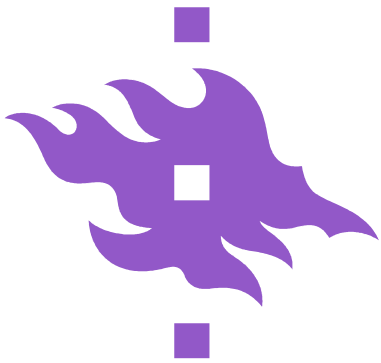
- Toimijan viitekehys vaikuttaa arvoihin ja siten päätöksentekoon
- Toimintaa arvioidaan tilannekohtaisesti / suhteessa laajempiin yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tekijöihin

Relationaalisuus

- Yksilöiden väliset suhteet vaikuttavat toimintaan
- Yksilöllisyys muodostuu yhteydestä toisiin ihmisiin

Kokemuksen merkitys

- Miten kokemuksellinen tieto pitäisi ottaa huomioon teorianmuodostuksessa?

Valtavirta bioetiikka vs. feministinen bioetiikka

Autonomia

Itsemääräämisoikeus

Individualismi

Rationaalisuus

Vapaus sosiaalisista ja kulttuurisista vaikutuksista

Avustettu lisääntyminen

Naisen/pariskunnan
autonominen päätös

Relationaalinen autonomia

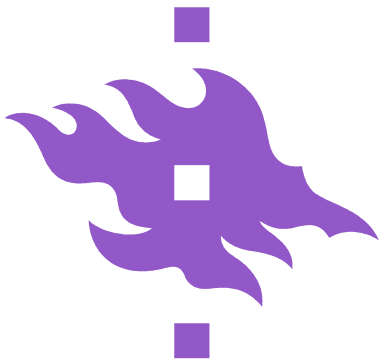
Yksilöllisyyden sosiaalinen perusta

Autonomia on mahdollista vain yhteisössä

Valtasuhteet vaikuttavat

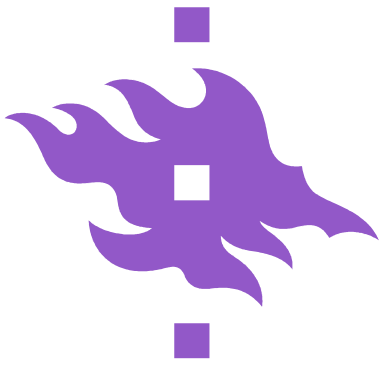
Avustettu lisääntyminen

Pronatalismin vaikutus →
vaikutus autonomiseen päätöksentekoon?

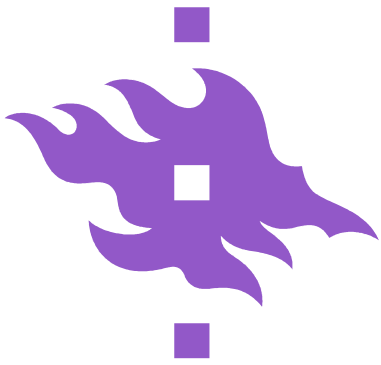
Alistavan sosialisiaation ongelma

- Feminismin sisäinen ristiriita:
 - Naisten oikeus tehdä itseään koskevia päätöksiä
 - Yhteisön alistavat normit heikentävät naisten kykyä tehdä itseään koskevia päätöksiä
- Naisten kokemukset kyseenalaistetaan
 - Perustavanlaatuinen ongelma, joka on ratkaistava, jotta tieteenala voi kehittyä

Kehityssuuntia

- Erilaisten autonomiateorioiden soveltaminen
 - Toimijuuden (agency) kuvaaminen uudella tavalla
 - Autenttisuus ei ole autonomisen päätöksenteon edellytys
- Empiiristen tutkimusmenetelmien käyttäminen
 - Kokemuksellisen tiedon soveltaminen teorioiden muokkaamisessa
 - Eivät kuitenkaan anna lopullisia tai oikeita vastauksia eettisiin kysymyksiin – Aito eettinen ongelma jää aina ”ratkaisematta”

Johtopäätöksiä

- Feministinen bioetiikka on nuori tieteenala, joka kehittyy jatkuvasti
- Kehittymisen edellytyksenä on tieteenalan sisäinen kriittinen keskustelu
- Uusia avauksia
 - Toimijuuden analyysi
 - Empiirinen bioetiikka

Kiitos!

eeva.nyrovaara@helsinki.fi